

забезпечення економічної безпеки, моніторингу та контролю за середовищем діяльності, аналізування тенденцій зміни стану економічної безпеки, що дозволяє визначити його як незадовільний. Для ПрАТ «СНВО «Імпульс» та ПАТ «Хартрон» він є задовільним.

Загальна динаміка тактичних та цільових показників управління економічною безпекою підприємств машинобудування вказує на наявність, проте недовикористання можливостей, зниження гнучкості та адаптивності до впливу факторів середовища, відсутність системності в реалізації інструментів управління економічною безпекою і, відповідно, на доцільність розроблення науково-прикладних рекомендацій щодо ідентифікації напрямів підвищення ефективності реалізації організаційно-економічного механізму управління нею.

Список використаних джерел і літератури

1. Федоренко В.Г. Діяльність підприємств будіндустрій в умовах приватизації / Федоренко В.Г., Денисенко М.П., Гаврилова Т.В., Кабанов В.Г. // Будівельне виробництво. – К.: КНДІБЗ, 2002. – Вип. 43. – С. 69-72.
2. Шатрова І.А. Оптимізація тривалості робіт житлового будівництва: автореф. дис... канд. техн. наук: 05.23.08 / І.А. Шатрова; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. - К.: КНУБА, 2006. - 16 с.

*Дикий Олександр Володимирович, доктор економічних наук, професор,
Зінченко Мирослава Михайлівна, кандидат економічних наук,
Омельяненко Оксана Павлівна, кандидат економічних наук, доцент,
Київський національний університет будівництва і архітектури*

ПЕРЕДУМОВИ ЗАЛУЧЕННЯ НЕФІНАНСОВИХ ПАРАМЕТРІВ ДО ОЦІНКИ БЕЗПЕКИ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ ЗА СТАНДАРТАМИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Розглядаючи зовнішньоекономічні операції між пов'язаними підприємствами однієї групи як систему, властивості якої можна виміряти крізь призму параметрів, що її характеризують, запропоновано визначати ступінь надійності пов'язаного підприємства на основі параметричного аналізу його якісних характеристик, що дозволить отримати кількісну інтегральну оцінку надійності пов'язаного підприємства, з яким

здійснюються зовнішньоекономічні операції. Оцінювання надійності пов'язаного підприємства з боку керівників групи компаній має забезпечити встановлення відповідності діяльності пов'язаного підприємства і взаємовідносин з ним загальнокорпоративним цілям: досягнення та підвищення ефективності зовнішньоекономічних операцій, нарощування потужностей групи загалом, безпека операцій і зміцнення репутації групи.

З урахуванням кожної цілі розроблено перелік параметрів за двома аспектами оцінювання: фінансовим і нефінансовим. Фінансові параметри дозволяють оцінити ефект від пов'язаності з підприємством через показники загального фінансового результату, ефективності фінансових інвестицій, вартості активів і чистих активів, вартості фінансових інвестицій. Нефінансові параметри внутрішнього аудиту зовнішньоекономічної діяльності забезпечують оцінювання рівня безпеки операцій та ризику пов'язаності з таким підприємством. Доведено, що оцінювання надійності пов'язаного підприємства у системі внутрішнього аудиту групи слід проводити за визначеними нефінансовими параметрами:

1) *рівень контролю власника капіталу*(частка участі у капіталі визначає ступінь контролю за діяльністю та можливість впливу на операційні управлінські рішення);

2) *валютний ризик*(ризик втрат від курсових різниць через нестабільність курсу валюти, в якій здійснюються операції з пов'язаним підприємством);

3) *система обліку, звітності, внутрішнього контролю та кваліфікації облікового персоналу* (надійність системи бухгалтерського обліку на пов'язаному підприємстві, надійність облікових даних, ефективність системи внутрішнього контролю підприємства, що визначається можливістю запобігати і виявляти облікові помилки; надійність комп'ютерних систем, захист інформації та звітності; відповідність системи обліку, оподаткування та звітності законодавчо-нормативним вимогам країни діяльності);

4) *дотримання митних стандартів надійності та безпеки*(надійність і безпека міжнародної логістики, відповідність діяльності законодавчим вимогам у сфері митної справи, спрощені процедури митного оформлення);

5) *рівень транспарентності звітності*(ступінь відкритості, повноти і своєчасності розкриття інформації у фінансовій та нефінансовій звітності).

б) відповідність діяльності міжнародним стандартам якості та екологічної безпеки (рівень застосування міжнародних стандартів якості (ISO) та екологічного менеджменту, відповідність міжнародним угодам у сфері екології й захисту зовнішнього середовища).

7) рівень соціальної відповідальності (визначає ступінь запровадження на підприємстві принципів соціальної відповідальності, які можуть забезпечити економічні переваги) (1, с.80).

Для кожного нефінансового параметра оцінки надійності пов'язаного підприємства розроблено перелік якісних характеристик, оцінювання яких дасть змогу визначати статус надійності пов'язаного підприємства в межах корпоративного контролю та внутрішнього аудиту. За результатами оцінювання підприємству-компоненту групи присвоюється статус надійності, який може визначати політику контролю за зовнішньоекономічними операціями із таким пов'язаним підприємством з боку головної компанії. Оцінювання передбачає надання п'яти типів статусу надійності: статус А присвоюється підприємству, якщо воно відповідає всім якісним критеріям оцінки (ризик мінімальний); статус В – підприємство має невисокий ступінь ризику, але ризик керований; статус С – підприємство має ризику за визначеним компонентом, які керовані частково; статус D – ризик існує та визначений як некерований; статус Z – існує невизначеність щодо надійності пов'язаного підприємства.

Запропонована параметрична система оцінювання надійності пов'язаного підприємства пройшла апробацію на ПрАТ «Дніпрометиз» (табл. 1).

Таблиця 1

**Результати оцінювання надійності пов'язаних підприємств
ПрАТ «Дніпрометиз» у 2018 р.**

№ з/п	Організаційно-правова форма господарювання та назва підприємства	Країна реєстрації	Ознака пов'язаності	Статус надійності за нефінансовими параметрами (номер параметра за табл. 3)							Кількісна інтерпретація результатів оцінювання
				1	2	3	4	5	6	7	
1	ВАТ «Северсталь-метиз»	Країни СНД	Спільний власник	С	В	В	А	А	А	С	22
2	ПАТ «Северсталь»	Країни СНД		С	В	В	А	А	А	С	22

3	ТзОВ «Северсталь-Дистрибуція»	Україна		С	В	В	С	А	А	С	22
4	ВАТ «СеверстальІнфоком»	Країни СНД		С	В	В	А	А	А	С	22
5	ТзОВ «КМ Дніпрометиз»	Україна	Участь у капіталі	А	А	В	С	Д	Д	С	17
6	UPCROFT LIMITED»	Кіпр	Спільний власник	З	З	З	З	З	З	З	0
7	«LYBICA HOLDING»	Нідерланди		С	С	З	З	З	З	З	4

Доведено, що результати оцінювання дозволяють визначити необхідність розширення переліку та обсягу аудиторських процедур внутрішнього аудитора для отримання достатніх і відповідних аудиторських доказів як основи для обґрунтування безпеки та економічної доцільності проведення зовнішньоекономічних операцій з пов'язаним підприємством.

Встановлено, що інвестиції у діяльність закордонних підприємств підвищують ризики зниження фінансового результату підприємства-інвестора за наявності активів і зобов'язань, деномінованих в іноземній валюті. Курсова різниця, яка виникає за результатами діяльності пов'язаних підприємств, може формуватись на основі двох складових: курсових різниць від внутрішньогрупових операцій; курсових різниць від самостійних (зовнішніх) операцій пов'язаного підприємства (2, с.44).

За результатами аналізу умов визнання курсових різниць у процесі консолідації фінансової звітності групи розроблено порядок виконання аналітичних процедур внутрішнього аудиту курсових різниць, які відображаються у консолідованій звітності групи. Це дозволить внутрішнім аудиторам обґрунтовувати рекомендації у сфері розробки стратегії управління валютними ризиками групи підприємств.

Визначено, що на комбінації курсових різниць різних видів базується відповідна стратегія управління валютними ризиками групи підприємств, ефективність якої оцінюється загальним фінансовим результатом від курсових різниць у зовнішньоекономічних операціях з пов'язаними підприємствами (КР^{III}). Матрицю стратегій управління валютними ризиками групи пов'язаних підприємств наведено на рис. 1

Курсові різниці від внутрішньогрупових операцій (KP^{BGO})	Курсові різниці від зовнішніх операцій пов'язаного підприємства (KP^{OPP})		
	$KP^{OPP} < 0$	$KP^{OPP} = 0$	$KP^{OPP} > 0$
$KP^{BGO} > 0$	1 $KP^{OPP} = 0$ Компенсована рівновага	4 $KP^{OPP} > 0$ Успішна пов'язаність	6 $KP^{OPP} > 0$ Ефективна валютна стратегія
$KP^{BGO} = 0$	7 $KP^{OPP} < 0$ Невигідна пов'язаність	2 $KP^{OPP} = 0$ Стабільна рівновага	5 $KP^{OPP} > 0$ Ефективне корпоративне управління
$KP^{BGO} < 0$	9 $KP^{OPP} \ll 0$ Валютна криза	8 $KP^{OPP} < 0$ Неефективне корпоративне управління	3 $KP^{OPP} = 0$ Нестійка рівновага

Рис. 1. Матриця стратегій управління валютними ризиками групи пов'язаних підприємств

У наведеній матриці значення курсових різниць від пов'язаних підприємств розглянуто з позиції комбінації їх обсягу на основі курсових різниць, що виникають за внутрішньогруповими операціями, та курсових різниць, що виникають у зовнішніх операціях пов'язаних підприємств з іншими контрагентами (3, с.20).

У межах діяльності групи підприємств можливо надання таких рекомендацій внутрішнього аудитора: посилення управлінського впливу на господарську діяльність підприємства групи, що може бути обмежено рівнем участі у капіталі та можливістю впливу; оптимізація внутрішньогрупових операцій групи з метою зниження обсягу операцій, за якими виникають від'ємні курсові різниці; утримання поточної стратегії управління валютними ризиками; повний перегляд стратегії управління валютними ризиками групи.

Встановлено, що фактичні ціни у контрольованій операції можуть відрізнятись від планованих або від розрахункового ринкового діапазону цін, визначеного відповідно до нормативних вимог для звітування за контрольованими операціями. На основі оцінювання цінових відхилень можливо сформувані обліково-аналітичну базу даних щодо причин і

наслідків невідповідності цін у контрольованих операціях вимогам податкового та управлінського контролю.

Список використаних джерел і літератури

1. Фесенко В. В., Вакульчик О. М. Розвиток аудиту зовнішньоекономічних операцій відповідно до динаміки сучасних процесів у сфері фінансового контролю. *Облік і фінанси*. 2017. № 2(76). С. 133–140
2. Дикий О.В. Актуальні проблеми модернізації механізмів державно-приватного партнерства у будівництві / О.В. Дикий // Теорія і практика сучасної економіки: Матеріали VIII міжнародної науково-практичної конференції (Чернігів, 23-26 жовтня 2007 р.). – Чернігів: ЧДТУ, 2007. – С. 318-321.
3. Дикий О.В. Бізнес-технологія управління агрегованим потенціалом багатоешелюваної структури проектного типу для реалізації будівельних проектів на базі ДПП / О.В. Дикий // Materialy V mezinarodni vedecko-prakticka konference «Nastoleni moderni vedy-2009».– 28.09.-05.10.2009. – Praha: Publishing House «Education and Science» s.r.o., 2009. – Dil 2. Ekonomicke vedy. – С. 17-22.

*Поколенко Вадим Олегович, доктор економічних наук, професор,
Приходько Дмитро Олександрович, кандидат технічних наук, доцент,
Київський національний університет будівництва і архітектури*

ОНТОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ВИНИКНЕННЯ ДЕСТРУКТИВНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Фундаментальною біфуркаційною точкою трансформації українських підприємств на етапі переходу до постіндустріальної епохи стали ринкові реформи 90-х – 2000-х рр. Відповідна імплантація ринкових інститутів та капіталістичної ідеології загалом до існуючої на той час адміністративно регульованої системи стали, по суті своїй, драматичними, але очікуваними у суспільстві процесами. Натомість неочікуваними стали низька результативність та ефективність ринкових реформ у тривалому часовому відрізку, що супроводжувалося появою нових і загостренням традиційних соціально-економічних проблем. До таких слід віднести передусім поширення неспостережуваних економічних процесів та